

ADVIES

**Raad Basisonderwijs
Raad Secundair Onderwijs
Raad Levenslang en Levensbreed Leren**

21 mei 2008

5 juni 2008

26 mei 2008

RBO/PCA/ADV/001

RSO/PCA/ADV/008

RLLL/PCA/ADV/008

Advies over de herziening van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en moderne vreemde talen

Inhoud

Situering

Deel I: Gemeenschappelijk deel

1	Steun voor het concept en de nadruk op communicatie	4
2	Opmerkingen bij de partiële en gefaseerde herziening van eindtermen en ontwikkelingsdoelen	4
3	Strategieën	5
4	De timing	6
5	De uitgangspunten moderne vreemde talen	6
6	De samenhang in de zin van doorgaande leerlijnen van basisonderwijs naar secundair onderwijs	7
7	Eindtermen basisonderwijs en ontwikkelingsdoelen 1 ^{ste} graad van de B-stroom.....	7
8	Interculturele gerichtheid	8
9	Gevolgen voor de algemene aanvullende vorming in het volwassenenonderwijs	8

Deel II: Deeladvies van de Raad Basisonderwijs

1	Eindtermen Nederlands.....	9
1.1	Eindterm 4.8* over schrijven.....	9
1.2	Eindterm 5 over de strategieën	9
1.3	Eindterm 6.1* over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing	10
1.4	Eindterm 6.2* over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing	11
1.5	Eindterm 6.3 over taalgebruik en taalbeschouwing.....	12
1.6	Eindterm 6.4 over taalgebruik en taalbeschouwing.....	12
1.7	Eindterm 6.5 over taalsysteem en taalbeschouwing	13
1.8	Eindterm 6.6 over strategieën en taalbeschouwing.....	13
1.9	Eindterm 6.7 over taalbeschouwelijke begrippen en termen.....	14
2	Uitgangspunten eindtermen moderne vreemde talen	15
3	Eindtermen Frans	16
3.1	Eindtermen 12 en 13 over spreken	16
3.2	Eindterm 21, 22 en 23 over schrijven	16
3.3	Eindterm 25 over kennis.....	17
3.4	Eindterm 26 over kennis.....	18

Deel III: Deeladvies van de Raad Secundair Onderwijs

1	Eindtermen Nederlands A – stroom	19
1.1	Eindterm 18 en 19 over de strategieën	19
1.2	Eindterm 20 over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing.....	20
1.3	Eindterm 23 over taalgebruik en taalbeschouwing.....	20
1.4	Eindterm 24 over taalsysteem en taalbeschouwing	21
1.5	Eindterm 25 over strategieën en taalbeschouwing.....	22
1.6	Eindterm 26 over begrippen en termen	22
2	Uitgangspunten Nederlands B – stroom.....	23
3	Ontwikkelingsdoelen Nederlands B – stroom.....	23
4	Uitgangspunten moderne vreemde talen	23
4.1	Moderne vreemde talen voor iedereen.....	23
4.2	Moderne vreemde talen in het BSO	24
5	Eindtermen moderne vreemde talen 1 ^{ste} graad A, ASO/TSO/KSO	25

5.1	De vaardigheid spreken: eindterm 22 over de leerstrategieën voor de derde graad TSO/KSO	25
5.2	De vaardigheid mondelinge interactie: toevoeging bij eindterm 28 bij ASO, 2 ^{de} graad en eindterm 24 bij TSO/KSO, 2 ^{de} graad	26
5.3	Strategieën bij de vaardigheid schrijven ()	26
6	Ontwikkelingsdoelen Frans voor de 1 ^{ste} graad B.....	26
6.1	De vaardigheden luisteren en lezen	26
6.2	Kennis en attitudes	27
7	Verticale samenhang doorheen het secundair onderwijs.....	27
8	Uitgangspunten Nederlands voor nieuwkomers.....	27
8.1	Algemene doelen	27
8.2	Maatschappelijke problematiek	28
8.3	Jongeren	28
8.4	De doelstellingen van het onthaalonderwijs	29
8.5	De OKAN – leerkracht.....	29
8.6	Van analfabeet tot wiskundeknobbel.....	29
8.7	Taalverwerving als cyclus	29
8.8	Visie29	
8.9	Ontwikkelingsdoelen op basis van ROTAN ()	29
8.10	Tekstsoorten.....	30
8.11	Communicatiepartners	30
9	Ontwikkelingsdoelen Nederlands voor nieuwkomers	30
9.1	Ontwikkelingsdoel 1 over gericht informatie opzoeken en informatiebronnen en – kanalen adequaat gebruiken	30
9.2	Ontwikkelingsdoel 2 over op beschrijvend niveau relevante informatie verwerken.....	31
9.3	Ontwikkelingsdoel 3 over op beschrijvend niveau relevante informatie formuleren en uitwisselen	31
9.4	Ontwikkelingsdoel 4 over op structurerend niveau relevante informatie selecteren.....	31
9.5	Ontwikkelingsdoel 7 over op beoordelend niveau informatie kritisch verwerken	32
9.6	Ontwikkelingsdoel 10 op beschrijvend niveau uitleg vragen, problemen signaleren of aangeven dat ze iets niet begrijpen.....	32
9.7	Ontwikkelingsdoel 11 over op structurerend niveau mondelinge en schriftelijke uitnodigingen en voorstellen verwerken zodat ze gepast kunnen reageren.....	33
9.8	Ontwikkelingsdoel 17 over reflecteren over taalstructurele aspecten.	33
9.9	Ontwikkelingsdoel 22 houding ten opzichten van het Nederlands	33
9.10	Ontwikkelingsdoelen 24 en 25 over geloof in eigen kunnen en positief zelfbeeld.....	33

Advies over de herziening van de eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en moderne vreemde talen

Situering

Dit advies bestaat uit drie grote delen. Het eerste deel bevat de opmerkingen en reacties over de eindtermen die gelden over de niveaus heen i.c. het basisonderwijs en het secundair onderwijs en opmerkingen over de implementatie van de eindtermen in het volwassenenonderwijs. Het gemeenschappelijk deel werd voorbereid door een algemene leesgroep met vertegenwoordigers uit de drie betrokken deelraden. Mevrouw Lut Stroobants was voorzitter van de algemene leesgroep. Het eerste gemeenschappelijk deel werd geformuleerd door de drie betrokken raden: de Raad Basisonderwijs, de Raad Secundair Onderwijs en de Raad Levenslang en Levensbreed Leren. Van de Raad Basisonderwijs stemden 16 leden vòòr en 1 lid onthield zich bij de stemming. Van de Raad Secundair Onderwijs stemden 13 leden vòòr en 1 lid onthield zich bij de stemming. De Raad Levenslang en Levensbreed Leren keurde het gemeenschappelijk deel unaniem goed.

Het tweede deel bevat de opmerkingen bij de uitgangspunten en de algemene opmerkingen die alleen gelden voor het basisonderwijs en de opmerkingen bij de herziene eindtermen Nederlands en moderne vreemde talen – i.c. Frans - voor het basisonderwijs. Het deeladvies van de raad basisonderwijs werd voorbereid door een werkgroep eindtermen Nederlands lager onderwijs voorgezeten door de heer Jan Saveyn, een werkgroep eindtermen Frans lager onderwijs voorgezeten door mevrouw Eva Tiquet en een leesgroep basisonderwijs voorgezeten door de heer Marc Van den Brande. Het tweede deel werd geformuleerd door de Raad Basisonderwijs: 15 leden stemden vòòr en 1 lid onthield zich bij de stemming.

Het derde deel bevat de opmerkingen bij de uitgangspunten en de algemene opmerkingen die alleen gelden voor het secundair onderwijs, de opmerkingen bij de herziene en nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en moderne vreemde talen voor het secundair onderwijs en de opmerkingen bij de nieuwe ontwikkelingsdoelen voor het onderwijs aan anderstalige nieuwkomers. Het deeladvies van de Raad Secundair Onderwijs werd voorbereid in de werkgroep eindtermen Nederlands 1ste graad A – stroom voorgezeten door de heer Dominiek Desmet, de werkgroep ontwikkelingsdoelen 1ste graad B – stroom voorgezeten door mevrouw Sonja Buts, de werkgroep eindtermen moderne vreemde talen voorgezeten door mevrouw Dilys Vyncke, de werkgroep taalonderwijs BSO voorgezeten door de heer Jean-Marie Neven, de werkgroep ontwikkelingsdoelen onderwijs anderstalige nieuwkomers voorgezeten door mevrouw Erna Janssens en een leesgroep secundair onderwijs voorgezeten door de heer Patrick Weyn. Het derde deel werd geformuleerd door de Raad Secundair Onderwijs: .13 leden stemden vòòr en 1 lid onthield zich bij de stemming.

In dit advies beoordeelt de Vlor enkel en alleen de uitgangspunten, eindtermen en ontwikkelingsdoelen die herzien worden. Het advies zegt niets over de vigerende eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en de uitgangspunten die niet gewijzigd worden.

Deel I

Gemeenschappelijk deel

1 Steun voor het concept en de nadruk op communicatie

De Vlor gaat akkoord met het globale concept van de uitgangspunten en met het concept dat aan de basis ligt van de opbouw van de eindtermen voor Nederlands en voor moderne vreemde talen.

De Vlor ondersteunt de uitdrukkelijke keuze voor een communicatieve aanpak en de toevoeging van taalbeschouwing met het oog op doeltreffende communicatie.

2 Opmerkingen bij de partiële en gefaseerde herziening van eindtermen en ontwikkelingsdoelen

Voor de Vlor blijven de eindtermen een globaal pakket van minimumdoelen dat in zijn geheel getoetst wordt op haalbaarheid, aanvaardbaarheid en wenselijkheid (¹). De partiële herziening van de eindtermen zoals de minister die nu voorstelt en de wijze waarop die partiële herziening gefaseerd wordt, maken het voor de Vlor heel moeilijk, zo niet onmogelijk, om uitspraken te doen over het geheel van de eindtermen. Naast de eindtermen moet er ruimte blijven voor leerplandoelen, voor het eigen project van scholen en voor initiatieven van leerkrachten die inspelen op specifieke vragen en belangstellingspunten van leerlingen.

Bovendien verloopt deze partiële herziening in verschillende fasen. Deze fasering heeft voor gevolg dat de Vlor onmogelijk de samenhang tussen bijvoorbeeld de vakoverschrijdende of leergebiedoverschrijdende eindtermen en de eindtermen voor talen kan beoordelen.

In deze omstandigheden kan de Vlor geen globale uitspraak doen over de gevolgen van de herziening voor de studiebelasting van de leerlingen. Voor de Vlor is de bewaking van de studiebelasting voor leerlingen absoluut noodzakelijk. Daarom zal de Vlor bij de beoordeling van de partiële herzieningen wel steeds rekening houden met die studiebelasting, ook al kan hij nu onmogelijk globale uitspraken doen over die studiebelasting.

Het is niet duidelijk welke gevolgen deze partiële en gefaseerde aanpassingen hebben voor de gelijkwaardigheid van de eindtermen voor inrichtende machten en schoolbesturen die werken op basis van een eigen pakket van eindtermen die gelijkwaardig werden verklaard met de decretale eindtermen. De Vlor vindt dat partiële en gefaseerde aanpassingen niet voor gevolg mogen hebben dat het voor inrichtende machten en schoolbesturen die willen werken met een eigen pakket van eindtermen, onmogelijk wordt de gelijkwaardigheid aan te vragen en te verkrijgen.

De partiële en gefaseerde herzieningen van de eindtermen hebben ook gevolgen voor het studiegebied Algemene vorming in het volwassenenonderwijs. De Vlor vraagt aan de overheid om pas na afronding van alle herzieningen die gevolgen hebben voor dat

---

¹ Zie ook: Standpunt over de wijze van aanpassen van de eindtermen, Vlaamse Onderwijsraad, 10 januari 2008, AR/VB/RHE/END/002

studiegebied Algemene vorming, initiatieven te nemen voor de herziening van de opleidingsprofielen van het studiegebied Algemene vorming.

3 Strategieën

De partiële en gefaseerde herziening van de eindtermen heeft ook gevolgen voor de beoordeling van de strategieën die leerlingen moeten kunnen inzetten om bepaalde taaltaken uit te voeren. Zoals de eindtermen nu voorliggen zijn de strategieën voor het vak Nederlands logisch opgebouwd, intern coherent en weldoordacht. De Vlor onderschrijft deze interne logica.

De strategieën voor moderne vreemde talen zijn op een heel andere manier geformuleerd. Zij vertonen weinig interne samenhang, zijn niet logisch opgebouwd en worden geformuleerd op verschillende niveaus van operationalisering. Zij zijn ook veel gedetailleerder dan de strategieën voor Nederlands. Sommige vaardigheden die bij de herziening worden opgenomen in de eindtermen moderne vreemde talen, komen in de vigerende eindtermen voor bij de leergebied- of vakoverschrijdende eindtermen of als attitudinale eindterm. Deze verschuiving heeft impliciet voor gevolg dat het statuut van die eindterm verandert: wat in de vigerende eindterm moest nagestreefd worden, zal de school in de toekomst met zijn leerlingen moeten bereiken. De Vlor opteert ervoor om niet-talige strategieën te formuleren in de leergebied- of vakoverschrijdende eindtermen.

De Vlor vindt strategieën waardevol en essentieel voor goed taalonderwijs. Om die redenen aanvaardt hij dat strategieën worden opgenomen in de eindtermen en ontwikkelingsdoelen voor Nederlands en voor moderne vreemde talen, ook al vraagt hij zich af of het wel de taak is van de overheid om bepaalde strategieën op te leggen. Door zowel bij de eindtermen Nederlands als bij moderne vreemde talen strategieën op te nemen wordt het voor de gebruikers duidelijk wat de gelijkenissen en wat de verschillen zijn tussen de strategieën voor Nederlands en voor moderne vreemde talen en wat de horizontale samenhang is tussen die strategieën. De Vlor vindt dat een discrepantie tussen de strategieën voor Nederlands en voor moderne vreemde talen alleen verantwoord is als ze te maken heeft met de verschillen tussen de verwerving van een moderne vreemde taal en de verwerving van de eigen taal. De Vlor vraagt aan de Entiteit Curriculum om de interne logica, de gedetailleerdheid, de opbouw en de manier van formuleren van de strategieën opnieuw te bekijken, ook voor wat betreft de discrepantie tussen operationele en algemene strategieën, zowel van de strategieën voor Nederlands als voor moderne vreemde talen. Indien dit aanleiding geeft tot een herschrijving, dan vraagt de Vlor om de strategieën voor Nederlands te behouden. De Vlor vraagt om de interne logica achter de strategieën en de verantwoording van de verschillen in de opbouw toe te lichten in de uitgangspunten.

De raad denkt dat de strategieën voor moderne vreemde talen niet haalbaar zijn op het einde van het lager onderwijs, na twee jaar Frans. De raad vraagt aan de overheid om deze eindtermen voor het basisonderwijs een statuut te geven waardoor zij niet te bereiken zijn maar na te streven. De raad weet dat dit in het bestaande juridisch kader alleen kan indien deze eindtermen attitudinale eindtermen worden, maar weet ook dat het hier niet gaat om attitudes, maar om vaardigheden. De Vlor vraagt aan de overheid om hiervoor een juridisch sluitende oplossing te zoeken. Als deze eindtermen na te streven zijn in het basisonderwijs en te bereiken in het secundair onderwijs, ontstaat voor deze strategieën een logische leerlijn vanuit het basisonderwijs naar het secundair onderwijs.

4 De timing

In zijn brief met de vraag om advies te geven over de herziene eindtermen en ontwikkelingsdoelen Nederlands en moderne vreemde talen, vermeldt de minister dat hij zich voorneemt om deze herziene eindtermen in werking te laten treden vanaf het schooljaar 2010 – 2011, met uitzondering van:

- de eindtermen moderne vreemde talen Frans of Engels voor de derde graad BSO, eerste en tweede leerjaar. Zij zouden in werking treden vanaf het schooljaar 2012 – 2013
- de eindtermen moderne vreemde talen Frans of Engels voor de derde graad BSO, derde leerjaar. Zij zouden in werking treden vanaf het schooljaar 2014 – 2015.
- de eindtermen voor de bijkomende vreemde taal in de derde graad KSO/TSO. Deze treden in werking vanaf het schooljaar 2012 – 2013.

De Vlor stelt vast dat deze timing geen naadloze aansluiting verzekert voor alle leerlingen, omdat de invoering niet progressief gebeurt. Principieel is de Vlor voorstander van een progressieve opbouw. De Vlor vraagt zich echter af of voor de leerlingen die bij die invoering zullen betrokken zijn, de doelstellingen wel zullen gehaald worden. Dit probleem stelt zich vooral voor Frans bij de overgang van basisonderwijs naar secundair onderwijs. De Vlor heeft er begrip voor dat de minister deze herziene eindtermen zo vlug als mogelijk wil invoeren, maar wijst toch op het risico dat daardoor een breuk in de leerlijnen kan ontstaan.

De Vlor wijst de minister op de problemen van bijkomende werkdruk voor alle betrokkenen. De simultane invoering van verschillende pakketten van herziene eindtermen zal in de overgangsfase zowel van leerplanmakers, begeleiders en navormers als van de individuele leerkrachten veel bijkomend werk vragen en dan vooral van de leerkrachten basisonderwijs, die alle wijzigingen gelijktijdig moeten implementeren. Om die reden vraagt de Vlor aan de minister om bij de invoering van deze herziene eindtermen in de regelgeving de tijd te voorzien die nodig is om de nieuwe eindtermen en ontwikkelingsdoelen te implementeren.

5 De uitgangspunten moderne vreemde talen

De Vlaamse Onderwijsraad onderschrijft ⁽²⁾ dat het Europees Referentiekader voor Talen (ERK) een referentiekader kan zijn om niveaus van taalbeheersing te operationaliseren, op voorwaarde dat scholen voldoende ruimte behouden om te werken aan attitudes en aan de culturele inbedding van de taal die ze aanleren. Er zijn echter verschillen tussen de wijze waarop de niveaubepaling in het ERK gebeurt en de manier die in de uitgangspunten wordt gebruikt om het niveau van de eindtermen te bepalen. De niveaus van ERK zijn bovendien erg breed en kunnen nog worden opgesplitst in een fijnmaziger niveauomschrijving. Dit is een taak voor de leerplanmakers. De Vlor gaat ervan uit dat het ERK een instrument is voor het ontwikkelen van eindtermen en dat de overheid in alle communicatie heel duidelijk stelt dat leerplanmakers zich enkel moeten richten op de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen.

In zijn advies bij de talennota ⁽³⁾ onderschreef de Vlor dat het ERK een referentiekader kan zijn om niveaus van taalbeheersing te operationaliseren, op voorwaarde dat de scholen

² Advies over de talennota "De lat hoog voor talen in iedere school", Vlaamse Onderwijsraad, Algemene Raad, Brussel, 11 januari 2007, punt 3 en 3.2, blz. 3 en 4

³ De Vlor gebruikt in dit advies in deze context steeds de term 'leerplanmakers'. Juridisch is dit een bevoegdheid van de schoolbesturen in het basisonderwijs en de inrichtende machten in het secundair onderwijs.

voldoende ruimte behouden om te werken aan attitudes en aan de culturele inbedding van de taal die ze aanleren. De voorgestelde eindtermen voldoen hieraan.

6 De samenhang in de zin van doorgaande leerlijnen van basisonderwijs naar secundair onderwijs

De Vlor stelt vast dat bepaalde eindtermen voor het basisonderwijs dezelfde zijn als voor het secundair onderwijs. Voor die eindtermen is het onduidelijk wat moet bereikt worden in het basisonderwijs. De Vlor vreest dat dit zal leiden tot zeer brede interpretaties en grote verschillen tussen scholen. De Vlor vraagt aan de overheid om in de eindtermen basisonderwijs duidelijk aan te geven wat moet bereikt worden in het basisonderwijs en waarop kan voortgebouwd worden in het secundair onderwijs; op een manier die richtinggevend kan zijn voor leerplanmakers en methodeontwikkelaars. Dit is nu niet het geval.

Bij sommige eindtermen en ontwikkelingsdoelen wordt de nuancering 'op hun niveau' opgenomen, bij andere niet. De Vlor vraagt aan de Entiteit Curriculum om na te gaan of zij consequent die nuancering 'op hun niveau' opnemen daar waar dat nodig is. Deze nuancering is één van de manieren om progressie in de eindtermen en ontwikkelingsdoelen in te bouwen. Zij koppelt de progressie in de eindtermen en ontwikkelingsdoelen aan het ontwikkelingsniveau van de leerlingen. In het basisonderwijs is het bijvoorbeeld een middel om het verschil duidelijk te maken tussen het beheersingsniveau van de eindterm na het basisonderwijs en het beheersingsniveau na de eerste graad van het secundair onderwijs. In de B – stroom wordt op die manier gewaardeerd wat de leerling al kan, met begrip voor de haalbaarheid van het ontwikkelingsdoel. Het moet wel duidelijk zijn dat de nuancering 'op hun niveau' niet verwijst naar het individueel niveau van elke leerling, maar naar het algemeen ontwikkelingsniveau van de betrokken leerlingengroep.

De Vlor stelt vast dat de leerlijnen over de verschillende niveaus heen sterk en zorgvuldig bewaakt werden. Dit principe komt aanvankelijk, als gevolg van de timing van de invoering van de herziene eindtermen, in gevaar ⁽⁴⁾.

7 Eindtermen basisonderwijs en ontwikkelingsdoelen 1ste graad van de B-stroom

De Vlor stelt vast dat de eindtermen basisonderwijs op een aantal punten moeilijker zijn dan de ontwikkelingsdoelen van de 1ste graad van de B – stroom. Zo is de termen- en begrippenlijst voor Nederlands in het basisonderwijs uitgebreider dan voor de 1ste graad van de B - stroom van het secundair onderwijs. Een ander voorbeeld is de eindterm over (inter)culturele gerichtheid in het basisonderwijs ⁽⁵⁾ en het ontwikkelingsdoel over (inter)culturele gerichtheid in de 1ste graad van de B – stroom ⁽⁶⁾.

De Vlor heeft begrip voor deze niveauverschillen omwille van de leerlingengroep die instroomt in 1B, maar wenst dit toch te signaleren als een probleem. Het concept van de B – stroom van de 1ste graad gaat immers uit van de mogelijkheid dat leerlingen na 1B alsnog hun getuigschrift basisonderwijs behalen en doorstromen naar 1A of naar het beroepsvoorbereidend jaar.

---

⁴ Zie ook punt 4 over de timing.

⁵ Eindterm 7*, Nederlands – (inter)culturele gerichtheid

⁶ Eindterm 34*

8 Interculturele gerichtheid

De Vlor steunt de overheid in haar voornemen om overal in de eindtermen en ontwikkelingsdoelen de interculturele gerichtheid op te nemen. Hij vraagt echter in de uitgangspunten een verduidelijking bij de begrippen 'cultureel erfgoed' en 'referentiekader'.

9 Gevolgen voor de algemene aanvullende vorming in het volwassenenonderwijs

Het decreet volwassenenonderwijs bepaalt dat cursisten het diploma secundair onderwijs kunnen behalen door een opleiding algemene vorming ASO te volgen of een opleiding aanvullende algemene vorming te volgen gecombineerd met een opleiding van een ander studiegebied in het secundair volwassenenonderwijs. Het decreet volwassenenonderwijs maakt geen onderscheid meer tussen algemene vorming TSO en algemene vorming BSO. De nieuwe eindtermen moderne vreemde talen voorzien nu twee moderne vreemde talen in de basisvorming van het TSO en een zelfredzaamheidspakket in één moderne vreemde taal in het BSO. De Vlor hecht veel belang aan de aanvullende algemene vorming in het volwassenenonderwijs en de kans die ze biedt aan volwassenen om alsnog een diploma secundair onderwijs te verwerven. Hij stelt vast dat de herziening van de eindtermen moderne vreemde talen geen rekening houdt met de nieuwe aanvullende algemene vorming uit het decreet volwassenenonderwijs. Hij vraagt aan de overheid wat de gevolgen zijn van deze twee afzonderlijke evoluties voor de aanvullende algemene vorming in het volwassenenonderwijs en verwijst in dit verband ook naar zijn advies ⁽⁷⁾ over het voorontwerp van decreet betreffende het volwassenenonderwijs.

Bij de implementatie van deze eindtermen in de basiseducatie en in de aanvullende algemene vorming moet de overheid maximaal rekening houden met het doelpubliek van de basiseducatie en van de aanvullende algemene vorming in het volwassenenonderwijs.

---

⁷ Advies over het voorontwerp van decreet betreffende het volwassenenonderwijs, Vlaamse Onderwijsraad, Raad Levenslang en Levensbreed Leren, Brussel, 19 december 2006, RLLL/MDR/ADV/006, 3.3, blz. 10 en 11

Deel II

Deeladvies van de Raad Basisonderwijs

1 Eindtermen Nederlands

1.1 Eindterm 4.8* over schrijven

Voorstel van de overheid

“4.8* De leerlingen ontwikkelen bij het realiseren van de eindtermen voor spreken, luisteren, lezen en schrijven de volgende attitudes:

- luister-, spreek-, lees- en schrijfbereidheid;
- plezier in luisteren, spreken, lezen en schrijven;
- bereidheid tot het naleven van luister-, spreek-, lees- en schrijfconventies;
- weerbaarheid.”

Voorstel tot aanpassing

Na vergelijking met de vigerende eindtermen, stelt de Vlor vast dat de “bereidheid tot nadenken over het eigen luister-, spreek-, lees- en schrijfgedrag” verwijderd is. De Vlor vraagt om de verwijderde zin terug in de eindterm 4.8* op te nemen.

Die wordt dan opnieuw:

“4.8* De leerlingen ontwikkelen bij het realiseren van de eindtermen voor spreken, luisteren, lezen en schrijven de volgende attitudes:

- luister-, spreek-, lees- en schrijfbereidheid
- plezier in luisteren, spreken, lezen en schrijven
- bereidheid tot nadenken over het eigen luister-, spreek-, lees- en schrijfgedrag
- bereidheid tot het naleven van luister-, spreek-, lees- en schrijfconventies
- weerbaarheid.”

Motivering

Deze wijziging behoort niet tot de opdracht. Het was niet de bedoeling om met deze herziening ook wijzigingen aan te brengen in de vigerende eindtermen. Als deze eindterm hier uitgehaald wordt dan heeft dit verstrekking gevolgen voor de bestaande leerplannen.

1.2 Eindterm 5 over de strategieën

Voorstel van de overheid

“De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren en lezen de volgende strategieën inzetten:

- 5.1 zich oriënteren op aspecten van de luister- of leestaak: doel, teksttype en eigen kennis;
- 5.2 hun manier van luisteren of lezen afstemmen op het luister- of leesdoel;
- 5.3 tijdens het luisteren of lezen hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;

5.4 het resultaat beoordelen in het licht van het luister- of leesdoel.

De leerlingen kunnen bij de eindtermen spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten:

- 5.5 zich oriënteren op aspecten van de spreek- of schrijftaak: doel, teksttype en eigen kennis, luisteraar of lezer;
- 5.6 hun manier van spreken of schrijven afstemmen op het spreek- of schrijfdoel en de luisteraar of lezer;
- 5.7 tijdens het spreken of schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;
- 5.8 het resultaat beoordelen in het licht van het spreek- of schrijfdoel.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de strategieën voor de vier taalgebruikssituaties - luisteren, lezen, spreken en schrijven - samen te formuleren:

“De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten:

- 5.1 zich oriënteren op aspecten van de luister-, lees-, spreek- of schrijftaak: doel, teksttype en eigen kennis, en voor spreken en schrijven op de luisteraar of lezer;
- 5.2 hun manier van luisteren, lezen, spreken en schrijven afstemmen op het luister-, lees-, spreek- of schrijfdoel; en voor spreken en schrijven op de luisteraar of lezer;
- 5.3 tijdens het luisteren, lezen, spreken en schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;
- 5.4 het resultaat beoordelen in het licht van het luister- of lees-, of spreek- of schrijfdoel.

Motivering:

De essentie van deze eindterm is dat de leerling zich oriënteert op aspecten van de taak, zich richt op het doel, de aandacht behoudt om het doel te bereiken en het resultaat beoordeelt in het licht van het doel. Dit wordt toegepast op de vier taalgebruikssituaties. De essentie van deze eindterm komt beter tot uitdrukking indien hij voor de vier taalgebruiksstrategieën samen geschreven wordt. Zo worden het proces en de essentie van de vier strategieën benadrukt. De eindtermen 5.1 en 5.5, 5.2 en 5.6, 5.3 en 5.7, 5.4 en 5.8 overlappen in het voorstel van de overheid zodanig, dat het beter is om ze samen te zetten. Ook in eindterm 6.6⁽⁸⁾ worden de vier strategieën samen geplaatst. Om bij de formulering van de eindtermen consequent te zijn, stelt de Vlor voor om de taalgebruikssituaties ook in vier strategieën samen te zetten in eindterm 5. De verschillen die er zijn tussen de strategieën voor receptief taalgebruik en productief taalgebruik moeten wel behouden blijven en duidelijk weergegeven worden.

1.3 Eindterm 6.1* over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.1* De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:

---

⁸ “6.6 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën, en daarbij de voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden inzetten.”

- bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
- van de verworven inzichten gebruik te maken in hun talig handelen.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om in de formulering “bewust reflecteren” het woord “bewust” te schrappen.

De eindterm wordt dan:

“6.1* De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:

- te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
- van de verworven inzichten gebruik te maken in hun talig handelen.”

Motivering

Bewust reflecteren is een tautologie.

1.4 Eindterm 6.2* over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.2* Bij het reflecteren op taalgebruik en taalsysteem tonen de leerlingen interesse in en respect voor de persoon van de ander, en voor de eigen en andermans cultuur.”

Opmerking

Deze eindterm overlapt met eindterm 7 over (inter)culturele gerichtheid ⁽⁹⁾.

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om hier toe te voegen: “op hun niveau”

De eindterm wordt dan:

“6.2* Bij het reflecteren op taalgebruik en taalsysteem tonen de leerlingen op hun niveau interesse in en respect voor de andere persoon, en voor de eigen en andermans cultuur.”

Motivering

In de eindtermen 6.1*, 6.5 en 6.6 staat er telkens “op hun niveau” bij. De Vlor vraagt om hierin consequent te zijn en “op hun niveau” ook in te schrijven in eindtermen 6.2, 6.3, 6.4.

---

⁹ “7* De leerlingen tonen bij de eindtermen Nederlands een (inter)culturele gerichtheid. Dit houdt in dat ze:

- verschillende cultuuruitingen met een talige component in hun omgeving exploreren en er betekenis aan geven;
- hun gedachten, belevingen en emoties bij ervaringen met de eigen culturele leefwereld in vergelijking met die van anderen verwoorden;
- uitgaande van het eigen referentiekader enige kennis verwerven over de diversiteit in het culturele erfgoed met een talige component en er waardering voor krijgen.”

1.5 Eindterm 6.3 over taalgebruik en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.3 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties reflecteren op de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, situatie.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om hier toe te voegen: "op hun niveau"

De eindterm wordt dan:

“6.3 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau reflecteren op de belangrijkste factoren van een communicatiesituatie: zender, ontvanger, boodschap, bedoeling, situatie.”

Motivering

In de eindtermen 6.1*, 6.5 en 6.6 staat er telkens "op hun niveau" bij. De Vlor vraagt om hierin consequent te zijn en "op hun niveau" ook in te schrijven in eindtermen 6.2, 6.3, 6.4.

1.6 Eindterm 6.4 over taalgebruik en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.4 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties reflecteren op:

- het gebruik van standaardtaal, regionale en sociale taalvariëteiten;
- het gebruik van in hun omgeving voorkomende talen;
- normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal;
- taalgedragsconventies;
- de gevolgen van hun taalgedrag voor anderen en henzelf;
- talige aspecten van cultuuruitingen in hun omgeving.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om hier toe te voegen: "op hun niveau".

De eindterm wordt dan:

“6.4 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties op hun niveau reflecteren op:

- het gebruik van standaardtaal, regionale en sociale taalvariëteiten;
- het gebruik van in hun omgeving voorkomende talen;
- normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal;
- taalgedragsconventies;
- de gevolgen van hun taalgedrag voor anderen en henzelf;
- talige aspecten van cultuuruitingen in hun omgeving.”

Motivering

In de eindtermen 6.1*, 6.5, 6.6 staat er telkens “op hun niveau” bij. De Vlor vraagt om hierin consequent te zijn en “op hun niveau” ook in te schrijven in eindtermen 6.2, 6.3, 6.4.

1.7 Eindterm 6.5 over taalsysteem en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.5 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau reflecteren op een aantal structurele aspecten in de volgende domeinen:

- klanken, woorden, zinnen, teksten;
- spellingvormen;
- betekenissen.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de zinsnede “een aantal structurele aspecten in de volgende domeinen” te vervangen door “de volgende aspecten van het taalsysteem”.

De eindterm wordt dan:

“6.5 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau reflecteren op de volgende aspecten van het taalsysteem:

- klanken, woorden, zinnen, teksten;
- spellingvormen;
- betekenissen.”

Motivering

De Vlor vindt deze eindterm onduidelijk geformuleerd. Het is vooral niet duidelijk wat moet verstaan worden onder ‘structurele aspecten’ in de domeinen, meer bepaald in het domein ‘betekenissen’. Vooral de toevoeging ‘structurele’ verzwaart de formulering nodeloos. Bovendien is de term ‘domein’ onduidelijk. Die term komt pas aan bod in de tabel met begrippen en termen van eindterm 6.7. Daarom stelt de Vlor voor om eindterm 6.5 ruimer te formuleren zodat hij ook logischer aansluit bij eindtermen 6.1* en 6.2* en het duidelijk wordt dat klanken, woorden, betekenissen... de aspecten zijn van het taalsysteem waarop leerlingen reflecteren.

1.8 Eindterm 6.6 over strategieën en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“6.6 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën, en daarbij de voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden inzetten.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de zinsnede “en daarbij de voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden inzetten.” te schrappen.

De eindterm wordt dan:

“6.6 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën.”

Motivering

Het woord “voorgaande” houdt een beperking in tot de inhoud van eindterm 6.5. Vermits het hier gaat om voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden, kan het woord “voorgaande” niet enkel betrekking hebben op eindterm 6.5.

1.9 Eindterm 6.7 over taalbeschouwelijke begrippen en termen

1.9.1 De aanhef van de tabel

Voorstel van de overheid

“6.7 De leerlingen kunnen bij alle eindtermen Nederlands de bijbehorende taalbeschouwelijke begrippen en termen gebruiken, nl.:

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om hier duidelijk aan te geven dat het enkel gaat om de begrippen en termen die opgesomd staan in de rechterkolom.

Motivering

Het moet duidelijk zijn dat het hier enkel gaat over de begrippen en termen die opgesomd staan in de rechterkolom.

1.9.2 Hoofdcategorie 2: orthografisch domein – spellingvormen: term “afkorting”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om de term “afkorting” hier te schrappen.

Motivering

Als de term ‘afkorting’ wordt opgenomen bij taalbeschouwing in het orthografisch domein, verwacht de lezer die term ook in de eindtermen ‘schrijven’, maar daar komt de term niet voor. Daarom stelt de Vlor voor om de term ‘afkorting’ te schrappen in eindterm 6.7.

1.9.3 Hoofdcategorie 4: syntactisch domein – zinnen: de term “woordgroep” in de rechterkolom

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om het begrip “woordgroep” hier te schrappen.

Motivering

De Vlor vindt de term “woordgroep” in de rechterkolom niet relevant voor Nederlands in het basisonderwijs.

1.9.4 Domein 5: spreekwoord – uitdrukking

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om één van beide termen “spreekwoord” of “uitdrukking” te schrappen.

Motivering

Zelfs voor taalkundigen is het niet eenvoudig om het verschil aan te geven tussen “spreekwoord” en “uitdrukking”.

De Vlor vindt niet dat leerlingen van het lager onderwijs deze beide termen moeten kunnen gebruiken.

Het gaat hier om minimumdoelen.

1.9.5 Domein 6: fictie – non-fictie

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de termen “fictie” en “non-fictie” te schrappen uit de rechterkolom.

Motivering

De Vlor vindt de termen “fictie” en “non-fictie” in de rechterkolom niet relevant voor Nederlands in het lager onderwijs.

In de tekstsoorten voor Nederlands Secundair Onderwijs en moderne vreemde talen Secundair Onderwijs worden de termen “fictie” en “non-fictie” niet gehanteerd.

Het gaat hier om minimumdoelen.

1.9.6 Domein 6: structuuraanduiders: “signaalwoord”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de term “signaalwoord” te schrappen.

Motivering

De Vlor begrijpt dat leerlingen de opdracht krijgen om de signaalwoorden te onderstrepen, maar vindt het niet relevant voor Nederlands in het lager onderwijs dat de leerlingen de term “signaalwoord” moeten kunnen gebruiken. De term “verwijswoord” werd ook niet opgenomen in de minimumdoelen.

2 Uitgangspunten eindtermen moderne vreemde talen

De Vlaamse Onderwijsraad wenst de visie op het vreemdetalenonderwijs voor het basisonderwijs uit de talenbeleidsnota aan te houden. Hij blijft achter de driedeling staan die daarin werd geformuleerd; vertrekkende vanuit talensensibilisering voor vreemde talen, over taalinitiatie Frans naar het formele taalonderwijs. De Vlor vindt deze visie niet terug in de uitgangspunten voor moderne vreemde talen. Hij is van mening dat deze visie toch zijn plaats moet krijgen in die uitgangspunten.

De herziene eindtermen Frans zijn een verbetering voor het lager onderwijs, maar als het statuut van de strategieën blijft zoals de overheid het nu voorstelt, dan verzwakt de

herziening de studiebelasting voor het leergebied Frans. De raad verwijst hier meer in het bijzonder naar zijn vraag over het statuut van de strategieën in het gemeenschappelijk deel van dit advies.⁽¹⁰⁾

Receptieve en productieve vaardigheden worden in de uitgangspunten op hetzelfde niveau geplaatst. Dit is niet echt een probleem voor de Vlor, maar wel een aandachtspunt. Het basisonderwijs streeft er naar het productieve, actieve niveau van de leerlingen zo hoog mogelijk te brengen. De Vlor vindt wel dat het receptieve, passieve niveau van de kinderen aan het actieve niveau voorafgaat en dus sterker ontwikkeld is.

3 Eindtermen Frans

3.1 Eindtermen 12 en 13 over spreken

Voorstel van de overheid

“In teksten met de volgende kenmerken...kunnen de leerlingen volgende taken kopiërend uitvoeren:

- 11 ...
- 12 vooraf beluisterde en gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten luidop lezen;
- 13 vooraf gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten luidop lezen “

Voortel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om eindterm 13 – “vooraf gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten luidop lezen” – te schrappen en in eindterm 12 het woordje “of” toe te voegen.

De eindterm wordt dan:

“In teksten met de volgende kenmerken...kunnen de leerlingen de volgende taken kopiërend uitvoeren:

- 11 ...
- 12 vooraf beluisterde en/of gelezen informatieve, prescriptieve, narratieve en artistiek-literaire teksten luidop lezen.”

Motivering

Dit is dezelfde eindterm, maar voor verschillende soorten teksten. Sommige teksten lenen zich beter voor de ene vaardigheid – bijvoorbeeld luisteren – en andere voor de andere vaardigheid – bijvoorbeeld lezen.

3.2 Eindterm 21, 22 en 23 over schrijven

Voorstel van de overheid

---

¹⁰ Zie 3 op blz. 5

“In teksten met de volgende kenmerken...kunnen de leerlingen volgende taken kopiërend uitvoeren:

21 een tekst foutloos overschrijven.

kunnen de leerlingen volgende taken beschrijvend uitvoeren:

22 een tekst aanvullen met gegeven woorden;

23 aan de hand van aangereikte bouwstenen een tekst samenstellen.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om deze drie eindtermen samen onder het kopiërende niveau te plaatsen. De tussentitel “beschrijvend uitvoeren” valt dan weg. De eindterm wordt dan:

“In teksten met de volgende kenmerken...kunnen de leerlingen de volgende taken kopiërend uitvoeren:

21 een tekst foutloos overschrijven.

22 een tekst aanvullen met gegeven woorden;

23 aan de hand van aangereikte bouwstenen een tekst samenstellen.”

Motivering

De taak voor de leerling blijft immers kopiëren. Bij eindterm 22 en 23 worden de woorden of bouwstenen opgegeven. De leerlingen moeten alleen kiezen waar zij die woorden of bouwstenen kopiëren.

3.3 Eindterm 25 over kennis

Voorstel van de overheid

“25 Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de leerlingen de volgende lexicale en grammaticale elementen functioneel inzetten:

a) vorm, betekenis.....”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om aan de eerste zin “bij de verschillende vaardigheden luisteren, lezen, spreken, mondelinge interactie en, in mindere mate, bij schrijven.” toe te voegen. De eindterm wordt dan:

“25 Om bovenvermelde taaltaken uit te voeren kunnen de leerlingen de volgende lexicale en grammaticale elementen functioneel inzetten bij de verschillende vaardigheden luisteren, lezen, spreken, mondelinge interactie en, in mindere mate, bij schrijven:

a) vorm, betekenis...”

Motivering

Deze toevoeging komt voort uit de bezorgdheid dat de opgesomde lexicale en grammaticale elementen niet voor alle vaardigheden hetzelfde zijn. De Vlor vreest dat anders het risico bestaat dat sneller de stap wordt gezet naar spellingonderwijs. Dat kan niet de bedoeling zijn in het basisonderwijs.

3.4 Eindterm 26 over kennis

Voorstel van de overheid

“26 De leerlingen kunnen reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties om zo hun functionele en ondersteunende kennis uit te breiden”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om deze eindterm als volgt te herschrijven:

“26* De leerlingen tonen bereidheid om te reflecteren over taal en taalgebruik binnen de vermelde taalgebruikssituaties om zo hun functionele en ondersteunende kennis uit te breiden.”

Motivering

De Vlor vindt de eindterm in zijn huidige redactie niet duidelijk. Bovendien is reflecteren erg moeilijk voor leerlingen basisonderwijs en stelt de Vlor zich vragen bij de meetbaarheid en evalueerbaarheid van deze eindterm. De Vlor vindt dit wel een belangrijke eindterm en stelt voor hem te behouden, maar dan onder de vorm van een attitudinale eindterm, dus na te streven.

Deel III

Deeladvies secundair onderwijs

1 Eindtermen Nederlands A – stroom

1.1 Eindterm 18 en 19 over de strategieën

Voorstel van de overheid

“18 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren en lezen de volgende strategieën inzetten:

- zich oriënteren op aspecten van de luister- of leestaak: doel, teksttype en eigen kennis;
- hun manier van luisteren of lezen afstemmen op het luister- of leesdoel;
- tijdens het luisteren of lezen hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;
- het resultaat beoordelen in het licht van het luister- of leesdoel;
- het resultaat bijstellen.

19 De leerlingen kunnen bij de eindtermen spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten:

- zich oriënteren op aspecten van de spreek- of schrijftaak: doel, teksttype en eigen kennis, luisteraar of lezer, andere bronnen van kennis
- hun manier van spreken of schrijven afstemmen op het spreek- of schrijfdoel en de luisteraar of lezer;
- tijdens het spreken of schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;
- het resultaat beoordelen in het licht van het spreek- of schrijfdoel;
- het resultaat bijstellen.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om de vier taalgebruikssituaties - luisteren, lezen, spreken en schrijven - samen te formuleren in één eindterm i.p.v. in twee.

De formulering wordt dan:

“18 De leerlingen kunnen bij de eindtermen luisteren, lezen, spreken en schrijven de volgende strategieën inzetten:

- zich oriënteren op aspecten van de luister-, lees-, spreek- of schrijftaak: doel, teksttype, eigen kennis, en voor spreken en schrijven ook op luisteraar of lezer en andere bronnen van kennis;

- hun manier van luisteren, lezen, spreken en schrijven afstemmen op het luister-, lees-, spreek- of schrijfdoel, en voor spreken en schrijven ook op de luisteraar of lezer;
- tijdens het luisteren, lezen, spreken en schrijven hun aandacht behouden voor het bereiken van het doel;
- het resultaat beoordelen in het licht van het luister-, lees-, spreek- of schrijfdoel;
- het resultaat bijstellen.”

Motivering

Eindterm 18 en 19 overlappen elkaar in grote mate. De essentie van deze eindtermen is dat de leerling zich oriënteert op aspecten van de taak, zich richt op het doel, de aandacht behoudt om het doel te bereiken, het resultaat beoordeelt en bijstelt in het licht van het doel. Dit wordt toegepast op vier taalgebruikssituaties. De essentie van deze eindterm komt beter tot uitdrukking indien hij voor de vier taalgebruikssituaties samen geschreven wordt. Zo worden het proces en de essentie van de strategieën benadrukt.

1.2 Eindterm 20 over de overkoepelende attitudes bij taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“20* De leerlingen zijn bereid om op hun niveau:

- bewust te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
- van de verworven inzichten gebruik te maken in hun talig handelen.”

Voorstel tot aanpassing

Het woord “bewust” schrappen. De eindterm wordt dan:

“20* De leerlingen zijn bereid om:

- te reflecteren op taalgebruik en taalsysteem;
- van de verworven inzichten gebruik te maken in hun talig handelen.”

Motivering

De Vlor vindt ‘bewust reflecteren’ dubbelop: reflecteren is altijd bewust.

1.3 Eindterm 23 over taalgebruik en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“23 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties reflecteren op:

- Standaardnederlands en andere standaardtalen;
- nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten;
- in onze samenleving voorkomende talen;
- normen, houdingen, vooroordelen en rolgedrag via taal
- hun taalhandelingen, zoals beweren, meedelen, beloven, om informatie vragen, verzoeken, dreigen, waarschuwen, groeten, bedanken;

- taalgedragsconventies;
- de gevolgen van hun taalgedrag voor anderen en henzelf;
- talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor de formulering te wijzigen als volgt:

“23 Met het oog op doeltreffende ...reflecteren op:

- het gebruik van Standaardnederlands en andere standaardtalen;
- het gebruik van nationale, regionale, sociale en situationele taalvariëteiten;
- het gebruik van in onze samenleving voorkomende talen;
- ...
- talige aspecten van cultuuruitingen in onze samenleving zoals poëzie, jeugdliteratuur, liedjesteeksten, film...”

Motivering

De eerste drie voorstellen tot wijziging voegen inhoudelijk niets toe, maar met deze formulering wordt duidelijker aangegeven wat wordt bedoeld: het gaat niet om theorie, maar om het gebruik zelf. Zo worden misverstanden vermeden.

Ook de laatste wijziging is geen inhoudelijke toevoeging, maar een verduidelijking van de eindterm.

1.4 Eindterm 24 over taalsysteem en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“24 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties en op hun niveau reflecteren op een aantal structurele aspecten in de volgende domeinen:

- klanken, woorden, zinnen, teksten;
- spellingvormen;
- betekenissen.”

Voorstel tot aanpassing

“24 Met het oog op doeltreffende communicatie kunnen de leerlingen in voor hen relevante en concrete taalgebruikssituaties reflecteren op de volgende aspecten van het taalsysteem:

- klanken, woorden, zinnen, teksten;
- spellingvormen;
- betekenissen.”

Motivering

De Vlor vindt deze eindterm onduidelijk geformuleerd. Het is vooral niet duidelijk wat moet verstaan worden onder “structurele aspecten” in de domeinen, meer bepaald van het domein “betekenissen”. Vooral het woord “structurele” verzwaart de formulering nodeloos. Daarbij is

ook de term “domein” onduidelijk. Die komt pas aan bod bij het overzicht van termen en begrippen in eindterm 26. De Vlor wil de eindterm een meer logische formulering geven zodat de samenhang met eindterm 20 verbetert. Inhoudelijk verandert er niets.

1.5 Eindterm 25 over strategieën en taalbeschouwing

Voorstel van de overheid

“25 De leerlingen kunnen op hun niveau reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën, en daarbij voorgaande attitudes, kennis en vaardigheden inzetten.”

Voorstel tot aanpassing

“25 De leerlingen kunnen reflecteren op de door hen gebruikte luister-, spreek-, lees- en schrijfstrategieën.”

Motivering

De Vlor vindt dat het woord ‘voorgaande’ de eindterm nodeloos beperkt. Bovendien is de eindterm voldoende duidelijk zonder deze beperking. De Vlor stelt voor de beperking weg te laten.

1.6 Eindterm 26 over begrippen en termen

1.6.1 De aanhef van de tabel

Voorstel van de overheid

“26 De leerlingen kunnen bij alle eindtermen Nederlands de bijhorende taalbeschouwelijke begrippen en termen gebruiken, nl.:"

Voorgestelde formulering

Om verwarring te voorkomen stelt de Vlor voor de openingszin te verduidelijken door ‘begrippen’ te schrappen.

De eindterm wordt dan:

“26 De leerlingen kunnen bij alle eindtermen Nederlands de bijbehorende taalbeschouwelijke termen gebruiken, nl.:"

Motivering

De leerlingen moeten steeds de term kennen en nooit alleen het begrip.

1.6.2 De titel van de tweede kolom

Boven de rechtse kolom van de tabel ontbreekt de aanduiding “eindterm”. De Vlor stelt voor die aanduiding nog aan te brengen, zodat er zeker geen verwarring kan ontstaan over de termen die bedoeld zijn voor de leerlingen.

1.6.3 De volgorde van de hoofdcategorieën

De Vlor stelt voor in het overzicht van begrippen en termen de volgorde van de hoofdcategorieën te wijzigen zodat ze aansluit bij de volgorde in eindterm 24; dus: klanken, woorden, zinnen, teksten, spellingvormen, betekenissen, en taalgebruik.

1.6.4 Bij 4 syntactisch domein - zinnen: lijdend voorwerp en meewerkend voorwerp

Voor Nederlands zijn deze begrippen helemaal niet relevant of logisch in deze fase. De Vlor vraagt om in de uitgangspunten voorbeelden te geven van goede prototypische zinnen die voor de leraar Nederlands duidelijk maken wat bedoeld wordt in functie van de verwerving van Frans. De voorbeelden die nu in de uitgangspunten staan zijn geen goede prototypische zinnen.

1.6.5 Bij 6 tekstueel domein – teksten: materiële vormgeving

De Vlor vindt de term 'inhoud' hier niet duidelijk en stelt voor die te wijzigen in 'inhoudsopgave' - wat eigenlijk bedoeld wordt.

2 Uitgangspunten Nederlands B – stroom

Taalbeschouwing draagt ook bij tot de persoonlijke ontwikkeling van de leerlingen, een vorm van persoonlijke ontwikkeling die belangrijk is voor relatievorming en maatschappelijke integratie. De Vlor vraagt dit toe te voegen bij de functies van taalbeschouwing.

3 Ontwikkelingsdoelen Nederlands B – stroom

Geen opmerkingen vanuit de Vlor

4 Uitgangspunten moderne vreemde talen

4.1 Moderne vreemde talen voor iedereen

De Vlor erkent het belang van taalonderwijs en meertaligheid en ondersteunt principieel de wens van de minister om in KSO en TSO een tweede taal toe te voegen. Voor de eerste graad van de A – stroom, ASO, TSO en KSO is er volgens de Vlor geen inhoudelijke verzwaring tegenover de vigerende eindtermen moderne vreemde talen.

Door de toevoeging van een tweede vreemde taal wordt de basisvorming wel verzaamd met een bijkomend vak. Waar zal de ruimte voor dit bijkomend vak - en de lessen die daarvoor nodig zijn - vandaan komen? Zal het aantal lessen opnieuw toenemen? Zal geraakt worden aan het fundamenteel en/of complementair gedeelte? Zal een inkrimping van het fundamentele gedeelte voldoende ruimte laten voor de beroepsgerichte en/of doorstromingsgerichte vorming? Inperken van het complementair gedeelte staat haaks op de wens van de scholen om een eigen invulling te geven en op de wenselijkheid om hun beleidsvoerend vermogen te stimuleren.

De Vlor is van mening dat de herkenbaarheid met de vigerende eindtermen goed bewaakt werd en dat er vooral een herschikking en opsplitsing van de eindtermen plaats vond. De culturele component werd toegevoegd, wat zeker de moeite loont. Expliciet opnemen van mondelinge interactie leidde eerder tot een herschikking van bestaande eindtermen dan tot toevoegingen. Waar een verzwaring gebeurde, gaat het om een marginale verzwaring. Het is echter moeilijk om dit af te wegen tegenover de totale studiebelasting aangezien er nog geen zicht is op andere herziene eindtermenpakketten voor de basisvorming.

De minister stelt voor om in de eerste graad van de B - stroom van Frans een verplicht vak te maken. Net zoals in de tweede en derde graad pleit de Vlor ervoor om zich ook hier te richten op een persoonlijk en maatschappelijk zelfredzaamheidsniveau en dit ook uitdrukkelijk op te nemen in de uitgangspunten moderne vreemde talen. Het is duidelijk dat hier, zoals voor de rest van de basisvorming in de B - stroom, ontwikkelingsdoelen gelden, te meer omdat het een bijkomende en zware belasting betreft voor deze specifieke doelgroep van de B - stroom

De Vlor steunt het principe dat alle leerlingen in het BSO een zelfredzaamheid moeten verwerven in één moderne vreemde taal. De Vlor wijst er wel op dat hierdoor de ongekwalificeerde uitstroom kan toenemen. Net zoals in TSO en KSO heeft het verplicht maken van een vreemde taal consequenties voor het fundamenteel en/of het complementair gedeelte.

4.2 Moderne vreemde talen in het BSO

4.2.1 Eindtermen of ontwikkelingsdoelen in het BSO

In het advies over de talennota⁽¹¹⁾ stelt de Vlor dat in het BSO zeker één vreemde taal in de vorm van een zelfredzaamheidspakket aangeboden moet worden, maar hij opteert hier voor ontwikkelingsdoelen in plaats van eindtermen.

De eindtermen moderne vreemde talen voor het BSO zijn in het voorstel van de overheid minimalistisch en breed geformuleerd. Ze beantwoorden aan het concept van zelfredzaamheid op het niveau van "basisgebruiker": A1 in de tweede en derde graad, A2 in het derde leerjaar van de derde graad. Binnen dit niveau beschrijven zij een (verticale) opbouw. De kennis en de attitudes zijn breed geformuleerd. De eindtermen sluiten aan bij de leefwereld van de leerlingen en bieden ruimte voor een gedifferentieerde aanpak voor leerlingen met verschillende beheersingsniveaus.

Om die redenen aanvaardt de Vlor dat de overheid hier toch opteert voor eindtermen moderne vreemde talen in het BSO. De Vlor vraagt wel om de invoering van deze eindtermen na enkele jaren te evalueren op hun inhoud en op hun haalbaarheid.

4.2.2 De keuze voor één moderne vreemde taal in het BSO

Scholen mogen kiezen of zij in de tweede en derde graad van het BSO Frans of Engels aanbieden. De Vlor wijst op het probleem dat hierdoor kan ontstaan indien een leerling van school verandert en de nieuwe school een andere vreemde taal aanbiedt.

---

¹¹ Algemene Raad, 2007, Advies over de talennota "De lat hoog voor talen in iedere school"

4.2.3 De implementatie van moderne vreemde talen in het BSO

De Vlor stelt vast dat de overheid zich niet uitspreekt over de wijze waarop de moderne vreemde taal geïmplementeerd wordt: als een apart leervak of geïntegreerd in het project algemene vakken. De Vlor stelt dat deze beslissing tot de pedagogische vrijheid van de inrichtende macht behoort.

4.2.4 Funderende doelstellingen op basis van een leerlijn ⁽¹²⁾

De inhoud van deze paragraaf is te eenzijdig gericht op het ASO/TSO/KSO. De verticale leerlijn die hier beschreven wordt, geldt niet voor het BSO. De Vlor stelt voor om hier ook rekening te houden met de specifieke situatie van het BSO.

5 Eindtermen moderne vreemde talen 1ste graad A, ASO/TSO/KSO

5.1 De vaardigheid spreken: eindterm 22 over de leerstrategieën voor de derde graad TSO/KSO

Voorstel van de overheid

“22 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

- * ...
- ...
- * een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten;
- * ...
- ....”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor vraagt om in de strategie ‘een breed scala van eenvoudige omschrijvingen inzetten’, de woorden ‘een breed scala van’ te schrappen. De eindterm wordt dan:

“22 Indien nodig passen de leerlingen volgende strategieën toe:

- * ...
- ...
- * eenvoudige omschrijvingen inzetten;
- * ...
- ....”

Motivering

Dit is veel duidelijker.

---

¹² punt 4 van de uitgangspunten

5.2 De vaardigheid mondelinge interactie: toevoeging bij eindterm 28 bij ASO, 2de graad en eindterm 24 bij TSO/KSO, 2de graad

Voorstel tot aanpassing en motivering

De Vlor vindt dat bij de vaardigheid mondelinge interactie een gelijkaardige strategie hoort als “rekening houden met de belangrijkste conventies van geschreven taal” bij de vaardigheid schrijven onder de eindtermen ASO 2de graad 38 en KSO/TSO 2de graad 30. Deze strategie zou als volgt kunnen geformuleerd worden: “rekening houden met de belangrijkste conventies bij mondelinge interactie”. De Vlor houdt hierbij rekening met de interculturele component van deze doelstelling.

5.3 Strategieën bij de vaardigheid schrijven (¹³)

Voorstel van de overheid

“* de passende lay-out gebruiken.”

Voorstel tot aanpassing

“* de passende principes van tekstindeling toepassen.”

Motivering

- De eindtermen voor Nederlands maken een duidelijk onderscheid tussen lay-out en tekstindeling.
- Lay-out in de betekenis van technisch-visuele opmaak - al dan niet met behulp van ICT - is geen specifiek talige doelstelling. Tekstindeling in de betekenis van een tekst inhoudelijk structureren is dat wel.

6 Ontwikkelingsdoelen Frans voor de 1ste graad B

6.1 De vaardigheden luisteren en lezen

Voorstel van de overheid

“* korte enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen”

Voorstel tot aanpassing

“* korte enkelvoudige en eenvoudig samengestelde zinnen, met de meest frequente verbindingswoorden”

Motivering

Bij de tekstkenmerken op het vlak van structuur, samenhang en lengte zijn eenvoudig samengestelde zinnen voor deze leerlingengroep toch wel hoog gegrepen. De Vlor vraagt om, net zoals bij spreken en mondelinge interactie, hieraan toe te voegen: ‘met de meest frequente verbindingswoorden’.

---

¹³ eerste graad A eindterm 34, tweede graad ASO eindterm 38, tweede graad KSO/TSO eindterm 30 en derde graad KSO/TSO eindterm 31

6.2 Kennis en attitudes

Voorstel van de overheid

“* functiewoorden: voorzetsels en voegwoorden” (14)

Voorstel tot aanpassing

“* functiewoorden: voorzetsels en de meest frequente verbindingswoorden.”

Motivering

De Vlor heeft vragen bij de haalbaarheid van het ontwikkelingsdoel over de functiewoorden, voorzetsels en voegwoorden. Omwille van de samenhang met de herschrijving die de Vlor vraagt bij luisteren en lezen, vraagt de Vlor om het ontwikkelingsdoel ook hier te beperken tot de meest frequente verbindingswoorden’.

7 Verticale samenhang doorheen het secundair onderwijs

In de eerste graad, A – stroom, is er een groot verschil in de wijze waarop de ondersteunende kennis geformuleerd is voor Frans en voor Engels. Dit is een logisch gevolg van de voorkennis Frans vanuit het basisonderwijs. De Vlor onderschrijft het streven van de overheid naar concrete eindtermen, maar vindt toch dat de formulering van de ondersteunende kennis voor Frans te gedetailleerd is.

Bij de tekstkenmerken van de vaardigheid spreken is er bij tempo en vlotheid geen logische leerlijn van de tweede naar de derde graad TSO/KSO. De Vlor stelt voor om bij de tweede graad te spreken van “een rustig tempo” en bij de derde graad van “een normaal tempo”.

8 Uitgangspunten Nederlands voor nieuwkomers

De Vlor ondersteunt globaal het concept dat aan de basis ligt van de ontwikkelingsdoelen Nederlands voor anderstalige nieuwkomers. De uitgangspunten en de ontwikkelingsdoelen zijn geconcipieerd op een manier die coherent is met de eindtermen voor Nederlands en voor moderne vreemde talen. De termenlijst die opgenomen is, is coherent met de termenlijsten voor de andere sets van eindtermen en ontwikkelingsdoelen.

8.1 Algemene doelen

Het decreet (15) bepaalt voor het onthaalonderwijs voor anderstalige nieuwkomers drie doelstellingen: instromen in het Nederlandstalig onderwijs, taalvaardigheid en inburgering. In de ontwikkelingsdoelen Nederlands voor nieuwkomers formuleert de overheid drie soorten ontwikkelingsdoelen en drie soorten attitudes:

- ontwikkelingsdoelen Nederlands, eindterm 1 tot en met 17;
- algemene doelen met het oog op instroming in het Nederlandstalig onderwijs, ontwikkelingsdoel 18 tot en met 19 en ontwikkelingsdoelen 20.3 en 20.4;

¹⁴ ontwikkelingsdoel 26 a) 7de blokje

¹⁵ decreet van 31 juli 1990 betreffende het onderwijs II, B.S. 18/08/1990, Art. 50 §5, 7°

“7° onthaalonderwijs, zijnde een specifiek en tijdelijk onderwijsaanbod dat anderstalige nieuwkomers in staat stelt om in te stromen in het Nederlandstalig onderwijs. Dit onderwijsaanbod is gericht op taalvaardigheid en inburgering...”

- algemene doelen met het oog op inburgering, ontwikkelingsdoelen 20.1, 20.2 en 20.5;
- attitudes ten aanzien van het Nederlands: ontwikkelingsdoel 22*;
- attitudes ten aanzien van onze samenleving: ontwikkelingsdoel 23*;
- attitudes die de instroom en doorstroom in het Nederlandstalig onderwijs ondersteunen: 24* en 25*.

De Vlor steunt het principe dat het onthaalonderwijs bedoeld is om in te stromen in het Nederlandstalig onderwijs en een taak heeft op het vlak van inburgering van deze jongeren. De doelen werden geselecteerd omdat ze passen in de opdrachten van de onthaalklas. Ze zijn zeker niet in tegenspraak met de opdracht van de onthaalklas en ze zijn zinvol voor een groot deel van de leerlingen in de onthaalklas. Omwille van de heterogeniteit in die onthaalklas zijn evenwel niet alle doelen even zinvol voor alle leerlingen. De ontwikkelingsdoelen waaraan een school moet werken bijvoorbeeld bij anderstalige analfabeten zijn heel andere dan de ontwikkelingsdoelen waaraan zij moet werken bij jongeren met een goede vooropleiding in hun land van herkomst.

De Vlor vraagt zich af of deze doelen hier decretaal moeten verankerd worden onder de vorm van algemene doelen voor Nederlands. Zolang de Vlor niet weet hoe de overheid de vakoverschrijdende eindtermen voor het secundair onderwijs zal herzien, kan hij geen oordeel uitspreken over deze vakoverschrijdende ontwikkelingsdoelen voor het onthaalonderwijs.

De Vlor merkt op dat in het voorstel heel wat algemene doelen en doelen gericht op inburgering zitten. De omzendbrief over de organisatie van het onderwijs voor anderstalige nieuwkomers voorziet dat deze leerlingen 22 uur per week Nederlands krijgen en 2 uur levensbeschouwelijke vakken. De scholen kunnen slechts vier uur vrij invullen. Zij volstaan zeker niet om bij alle leerlingen te werken aan alle algemene doelen die hier opgesomd zijn. Het kan ook niet dat de overheid de inhouden vastlegt voor die 22 uur die gereserveerd zijn voor taal. Een school moet de vrijheid krijgen om maximaal in te spelen op de behoeften van deze zeer heterogene doelgroep.

De Vlor aanvaardt het principe dat er ontwikkelingsdoelen komen voor vakoverschrijdende doelen en voor doelen die gericht zijn op inburgering van nieuwkomers, maar hij vindt dat de ontwikkeling van deze doelen geen taak is van deskundigen inzake Nederlands voor anderstaligen alleen. De Vlor beoordeelt nu alleen de ontwikkelingsdoelen die specifiek zijn voor Nederlands. Voor de algemene doelen vraagt de Vlor dat de Entiteit Curriculum ze opnieuw bekijkt met een ontwikkelingsgroep die veel breder samengesteld is dan de ontwikkelingsgroep die het huidige voorstel heeft uitgewerkt.

8.2 Maatschappelijke problematiek

De uitgangspunten wijzen op de gevolgen van het achterlaten van familieleden en het verbreken van familiebanden. Voor deze groep jongeren wil de Vlor hieraan toevoegen: het achterlaten van vrienden en het verbreken van vriendschapsbanden.

8.3 Jongeren

De Vlor vindt deze paragraaf te veel in absolute termen gesteld en te eenzijdig, te stereotiep. Dat sommige van die jongeren geen problemen hebben, wordt bijvoorbeeld niet aangehaald.

Er wordt evenmin iets gezegd over de specifieke situatie van niet-begeleide minderjarige nieuwkomers.

8.4 De doelstellingen van het onthaalonderwijs

De Vlor vraagt hier een veel duidelijker verwijzing naar de verschillende doelstellingen van het onthaalonderwijs: taalvaardigheid, instroom in het Nederlandstalig onderwijs en inburgering.

8.5 De OKAN – leerkracht

Volgens de Vlor dekt deze titel de lading niet. De paragraaf gaat bijna helemaal over de ondersteuning van de OKAN – leerkracht. Bovendien geeft de inhoud van deze paragraaf geen correct relaas van de feiten. De extra begeleiding kwam er helemaal niet voor het onthaalonderwijs. De extra begeleiding was oorspronkelijk bedoeld voor de begeleiding van het onderwijsvoorrangsbeleid. Pas nadien kreeg zij er de begeleiding van het onthaalonderwijs als opdracht bij. Ook de steunpunten werden niet opgericht voor het onthaalonderwijs, maar voor de ondersteuning van het onderwijsvoorrangsbeleid. De Vlor vraagt aan de overheid om deze paragraaf in die zin te herschrijven.

8.6 Van analfabeet tot wiskundeknobbel

De overheid poneert hier de stelling dat voor analfabeten de barrière om een nieuwe taal te begrijpen en te spreken quasi even groot is als voor gealfabetiseerde leerlingen. De Vlor betwijfelt deze stelling en vraagt aan de overheid om deze stelling, als ze waar is, veel meer te beargumenteren.

8.7 Taalverwerving als cyclus

De Vlor vindt deze paragraaf te algemeen, te oppervlakkig en te veel gebonden aan een bepaalde methode. Hij vraagt aan de overheid om dit stuk ofwel helemaal te herschrijven ofwel weg te laten.

8.8 Visie

De Vlor vraagt om ook deze paragraaf duidelijker te schrijven. Wat verstaat de overheid bijvoorbeeld onder tekstsoort? Wat bedoelt ze met 'funderende doelstellingen'? Wat zijn de ontwikkelingsdoelen en wat zijn de ondersteunende doelen?

8.9 Ontwikkelingsdoelen op basis van ROTAN (¹⁶)

De Vlor vraagt om deze paragraaf zo te schrijven dat ze veel duidelijker aansluit bij de structuur van de ontwikkelingsdoelen zelf.

Bij de verwerkingsniveaus en de concretisering van de verwerkingsniveaus spreekt de tekst over de vier vaardigheden, terwijl in de ontwikkelingsdoelen zelf sprake is van vijf

---

¹⁶ Referentiekader met Ontwikkelingsdoelen Taalvaardigheid Anderstalige Nieuwkomers secundair onderwijs, overzicht doelenlijst, Centrum voor Taal en Migratie, Werkgroep Anderstalige nieuwkomers, 29 bladzijden

vaardigheden. De Vlor stelt voor om ook hier die vijfde vaardigheid – interactie – toe te voegen.

Na de ontwikkelingsdoelen over informatieve boodschappen, volgen 8⁽¹⁷⁾ ontwikkelingsdoelen over appelerende boodschappen. De volgorde is gebaseerd op de verwerkingsniveaus. De Vlor vraagt om dit te verduidelijken in de uitgangspunten en duidelijk aan te geven in de lay-out van de ontwikkelingsdoelen zelf door boven de eerste 7 ontwikkelingsdoelen de titel “Informatieve boodschappen verwerken” te schrijven en boven ontwikkelingsdoel 8 de titel “Appelerende boodschappen begrijpen en formuleren”.

In het onthaalonderwijs wordt gewerkt met individuele leertrajecten. ‘Leerlingengroepen’ wordt in deze context dan ook beter vervangen door ‘leerlingen’.

Volgens de Vlor ontbreekt bij de omschrijving van de verwerkingsniveaus⁽¹⁸⁾ het kopiërend niveau.

8.10 Tekstsoorten

De Vlor vindt deze paragraaf niet duidelijk. Hij stelt voor om de tekstsoorten in een tabel te presenteren en suggereert om van elke tekstsoort een voorbeeld te geven. De Vlor vraagt om daarbij te vermelden dat het niet alleen gaat om teksten waarmee de leerlingen geconfronteerd worden als materiaal, maar ook om teksten die ze moeten produceren.

8.11 Communicatiepartners

De Vlor vraagt om overal consequent aan te geven dat het zowel kan gaan over teksten voor als van henzelf, leeftijdgenoten, volwassenen enz.

9 Ontwikkelingsdoelen Nederlands voor nieuwkomers

9.1 Ontwikkelingsdoel 1 over gericht informatie opzoeken en informatiebronnen en –kanalen adequaat gebruiken

Voorstel van de overheid

In de tabel met de taaltaken is niets opgenomen over de vijfde vaardigheid: mondelinge interactie.

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om aan de kaders over ‘luisteren en lezen’ en ‘spreken en schrijven’ een derde kader toe te voegen over ‘mondelinge interactie’: “interactief: mondelinge interactie”.

Motivering

De Vlor stelt voor om hier dezelfde vijf vaardigheden te gebruiken als voor moderne vreemde talen.

---

¹⁷ Ontwikkelingsdoelen 8 tot en met 15

¹⁸ tabel op blz. 10 van de uitgangspunten Nederlands voor nieuwkomers

9.2   Ontwikkelingsdoel 2 over op beschrijvend niveau relevante informatie verwerken

Voorstel van de overheid

Bij de voorbeelden van tekstsoorten

“informele berichtjes op post-its en mail”

Voorstel tot aanpassing

“informele berichtjes”

Motivering

De verregaande concretisering van de informatieve en prescriptieve teksten kan leiden tot datering en de vermelding van heel veel uiteenlopende dragers van informatie. De Vlor stelt daarom voor om de dragers hier niet te vermelden.

9.3   Ontwikkelingsdoel 3 over op beschrijvend niveau relevante informatie formuleren en uitwisselen

Voorstel van de overheid

Bij de voorbeelden van tekstsoorten

“informele berichtjes op post-its en mail”

Voorstel tot aanpassing

“informele berichtjes”

Motivering

De verregaande concretisering van de informatieve en prescriptieve teksten kan leiden tot datering en de vermelding van heel veel uiteenlopende dragers van informatie. De Vlor stelt daarom voor om de dragers hier niet te vermelden.

9.4   Ontwikkelingsdoel 4 over op structurerend niveau relevante informatie selecteren

9.4.1   De formulering van het ontwikkelingsdoel zelf

Voorstel van de overheid

“4   De leerlingen kunnen op structurerend niveau doelgericht relevante informatie selecteren uit mondelinge en schriftelijke teksten:

Voorstel tot aanpassing

“4   De leerlingen kunnen op structurerend niveau relevante informatie doelgericht selecteren uit mondelinge en schriftelijke teksten:”

Motivering

Het woord “doelgericht” hoort bij “selecteren”.

9.4.2 De concretisering van het verwerkingsniveau

Voorstel van de overheid

- “* ...
- * informatie doelgericht selecteren
- * ...

Voorstel tot aanpassing

- “* ...
- * elementen van informatie doelgericht selecteren”
- * ...

Motivering

De “concretisering” dient verduidelijking te geven bij het boven geformuleerde ontwikkelingsdoel. Deze formulering sluit ook beter aan bij het referentiekader.⁽¹⁹⁾

9.5 Ontwikkelingsdoel 7 over op beoordelend niveau informatie kritisch verwerken

Voorstel van de overheid

Bij contexten met betrekking tot hun leertraject staan in het voorstel van de overheid bij communicatiepartners:

- “* een leerkracht
- * een schoolmedewerker”

Voorstel tot aanpassing

- “* zichzelf
- * een leerkracht
- * een schoolmedewerker”

Motivering

De schriftelijke reflectie op het eigen leertraject zal in het Nederlands gebeuren.

9.6 Ontwikkelingsdoel 10 op beschrijvend niveau uitleg vragen, problemen signaleren of aangeven dat ze iets niet begrijpen

Voorstel van de overheid

“10 De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau mondeling om uitleg vragen, problemen signaleren of aangeven dat ze iets niet begrijpen.”

Voorstel tot aanpassing

“10 De leerlingen kunnen op beschrijvend niveau mondeling en schriftelijk om uitleg vragen, problemen signaleren of aangeven dat ze iets niet begrijpen.”

Motivering

---

¹⁹ Referentiekader met Ontwikkelingsdoelen Taalvaardigheid Anderstalige nieuwkomers secundair onderwijs (ROTAN), overzicht doelenlijst, Centrum voor Taal en Migratie, Werkgroep Anderstalige nieuwkomers, 29 bladzijden

De Vlor stelt voor om ook “schrijven” aan te duiden bij de vaardigheden, conform het referentiekader. Ook in de ontwikkelingsdoelen 8, 9 en 11 komen schriftelijke teksten aan bod.

9.7 Ontwikkelingsdoel 11 over op structurerend niveau mondelinge en schriftelijke uitnodigingen en voorstellen verwerken zodat ze gepast kunnen reageren

Voorstel van de overheid

Bij tekstsoorten schrijft de overheid:

“Vooral informatieve en prescriptieve teksten komen aan bod.”

Voorstel tot aanpassing

De Vlor stelt voor om “en prescriptieve” hier te schrappen bij “tekstsoorten”, de tekst wordt dan:

“Vooral informatieve teksten komen aan bod.”

Motivering

Het ontwikkelingsdoel gaat alleen over informatieve teksten en niet over prescriptieve teksten.

9.8 Ontwikkelingsdoel 17 over reflecteren over taalstructurele aspecten.

De begrippen en termen die hier opgenomen zijn, zijn getoetst aan de taalverwerving Frans in het lager onderwijs, niet aan de taalverwerving Nederlands. Dit is begrijpelijk omwille van de transparantie, maar het gaat hier om Nederlands als tweede taal, de onderwijstaal voor de andere vakken. De Vlor vraagt aan de overheid om hier de begrippen en termen op te nemen die nodig zijn voor Nederlands.

9.9 Ontwikkelingsdoel 22 houding ten opzichten van het Nederlands

Voorstel van de overheid

“22 De leerlingen ontwikkelen een positieve houding om zich het Nederlands eigen te maken zodat zij zich op school en buiten de school kunnen handhaven en ontplooiën.”

Voorstel tot aanpassing

“22 De leerlingen ontwikkelen een positieve houding om zich het Nederlands eigen te maken zodat zij zich op school en buiten de school kunnen ontplooiën en deelnemen aan het maatschappelijk leven.”

Motivering

Deze formulering drukt beter uit wat wordt bedoeld en is actiever. Ze sluit ook beter aan bij ontwikkelingsdoel 23.

9.10 Ontwikkelingsdoelen 24 en 25 over geloof in eigen kunnen en positief zelfbeeld

Voorstel van de overheid

“24 De leerlingen ontwikkelen een positief toekomstperspectief en een geloof in eigen kunnen.

25 De leerlingen ontwikkelen een realistisch en positief zelfbeeld.”

Voorstel tot aanpassing

“24 De leerlingen ontwikkelen een realistisch, positief zelfbeeld.

25 De leerlingen ontwikkelen geloof in eigen kunnen en een positief toekomstperspectief.”

Motivering

De Vlor denkt dat het positieve zelfbeeld eerst komt, en pas daarna het toekomstperspectief.

Ivo Snels
secretaris Raad Basisonderwijs

Marc Van den Brande
voorzitter Raad Basisonderwijs

Robert Lenaerts
secretaris Raad Secundair Onderwijs

Patrick Weyn
voorzitter Raad Secundair Onderwijs

Monique De Ridder
secretaris Raad Levenslang
en Levensbreed Leren

Gunther Degroote
voorzitter Raad Levenslang
en Levensbreed Leren